Konstitutionsutskottets betänkande

1977/78: 24

med anledning av propositionen 1977/78: 100 såvitt avser stöd till dagspressen, organisationstidskrifter samt tidningar och tidskrifter på annat språk än svenska m. m. jämte motioner

Propositionen

I propositionen 1977/78: 100 bilaga 11 (budgetdepartementet) föreslår regeringen riksdagen att

till *Presstödsnämnden* för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 1 591 000 kr. (punkten B 10, s. 42),

godkänna de i propositionen förordade ändringarna i grunderna för statligt stöd till dagstidningar,

till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 276 800 000 kr. (punkten E 5, s. 110—115),

till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 000 kr. (punkten E 6, s. 115—116),

till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kr. (punkten E 7, s. 116—118),

till *Pressens lånefond* för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr. (punkten V: 4, s. 142).

Motionerna

I motionen 1977/78: 863 av Hilding Johansson m. fl. (s) hemställs "att riksdagen 1. godkänner de i motionen föreslagna ändringarna i *stödet till organisationstidskrifter,* 2. godkänner de i motionen föreslagna ändringarna i *stödet till tidningar på andra språk än svenska,* 3. till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1978/79 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 4 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 44 000 000 kr., 4. till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* för budgetåret 1978/79 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 350 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 3 850 000 kr.".

I motionen 1977/78: 918 av Per-Axel Nilsson (s) och Torsten Gustavsson (c) hemställs "att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts gällande tidningsdistributionen i glesbygd".

I motionen 1977/78: 1419 av Stig Josefson (c) och Alfred Håkansson (c) hemställs "att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring i reglerna för presstöd så att bidrag även kan utgå till produktionssamverkan som omfattar delar av sättning eller delar av tryckning".

I motionen 1977/78: 1420 av Arne Magnusson m. fl. (c) hemställs "att riksdagen hos regeringen anhåller att motionen överlämnas till den

nya pressutredningen som har till uppgift att göra en översyn angående presstödet".

I motionen 1977/78: 1423 av Ivan Svanström (c) hemställs "att riksdagen beträffande det fortsatta presstödet beslutar uttala 1. att en nedtrappningsregel för flerdagarstidningar med upplaga under 10 000 införes varvid bidraget helt upphör vid en upplaga på 12 000 exemplar, 2. att då utgivningsorten (kommunen) har mindre än 20 000 invånare antalet hushåll inom A-regionen skall ligga till grund för produktionsbidrag".

Stöd till dagspressen

Olika stödformer

Det statliga stödet till dagstidningarna utgår i form av produktionsbidrag, etableringsstöd, utvecklingsbidrag, samverkansbidrag, samdistributionsrabatt och lån ur pressens lånefond. Med dagstidning avses allmän nyhetstidning av dagspresskaraktär som normalt utkommer med ett nummer per vecka, vars text i huvudsak är skriven på svenska och som har sin huvudsakliga spridning inom landet. Stödet har byggts ut i flera omgångar under senare år. Riksdagen har senast under innevarande riksmöte (prop. 1977/78: 58, KU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 76) beslutat om vissa förändringar i stödreglerna. Dessa, som i tillämpliga delar trädde i kraft den 1 januari 1978, innebar ökade produktionsbidrag, höjd samdistributionsrabatt och ökade bidrag för samverkan mellan tidningsföretag. I budgetpropositionen (1977/78: 100 bil. 11 s. 110—115) lämnas en utförlig redovisning av stödets utformning, belopp osv. till vilken hänvisas.

Distributionsfrågor

Enligt gällande regler för samdistributionsrabatten utgår sådan för varje abonnerat exemplar av dagstidning som distribueras av distributionsföretag eller av postverkets landtbrevbäringsturer eller särskilda tidningsutdelningsturer under förutsättning att minst två tidningsföretag deltar i samdistributionen. Samdistributionsrabatt utgår med 8 öre för de första 10 000 000 exemplaren, med 6 öre för exemplaren mellan 10 000 000 och 21 000 000 och med 5 öre för exemplaren över 21 000 000. Rabatt utgår endast om tidningsföretaget förbinder sig dels att avstå från egen distribution inom alla de områden där det finns rabatterad samdistribution, dels att överlämna hela sin distribution till postverket eller distributionsföretaget inom dessa områden.

I motionen 1977/78: 1420 av Arne Magnusson m. fl. (c) hemställs att "riksdagen hos regeringen anhåller att motionen överlämnas till den nya pressutredningen som har till uppgift att göra en översyn angående presstödet". Motionärerna anför att reglerna för distributionsrabatten

utformats så att många tidningar med mindre upplagor spridda på ett relativt stort område får distributionsrabatt för endast mellan 40 och 50 % av sin upplaga under det att de större tidningarna inom ett län får distributionsrabatt på nästan hela sin upplaga. Orsaken till detta förhållande är att distributionsrabatt inte utgår till de tidningar som distribueras genom postverkets ordinarie utdelningsturer. Denna ordning leder också till att postverket drabbas av ett inte obetydligt volymbortfall som dessutom är koncentrerat till områden som är gynnsamma från distributionssynpunkt. Enligt motionärerna kan denna utveckling om den fortsätter leda till att genomsnittskostnaden ökar för exemplar som postverket distribuerar. Om detta tillåts slå igenom i taxesättningen får de ekonomiskt svaga tidningarna ännu större distributionskostnader. Enligt motionärerna är enda möjligheten att stoppa denna utveckling att införa distributionsrabatt även till de tidningsexemplar som distribueras genom postverkets ordinarie utdelningsturer.

Frågan om tidningsdistributionen tas upp även i motionen 1977/78: 918 av Per-Axel Nilsson (s) och Torsten Gustavsson (c). I motionen anförs att distributionen av tidningar i många glesbygder fungerar på ett otillfredsställande sätt. De abonnenter som får sin dagstidning via lantbrevbärare erhåller den långt senare än när distributionen sker via tidningsföretagen, vilket enligt motionärerna många gånger upplevs som en orättvisa och skapar klara nackdelar vid t. ex. bevakning av tidningarnas annonser. Tidningsföretagen kan i nuläget p. g. a. alltför stora kostnader inte anordna nya distributionslinjer för att därigenom lösa problemen. Det bör enligt motionen vara en angelägen uppgift för den nya pressutredningen att ta upp problemet med distribution av dagstidningar i glesbygd och söka åstadkomma en bättre lösning än den nuvarande.

Produktionsbidragen

Produktionsbidrag till lågtäckningstidningar utgår f. n. med fullt belopp — 13 500 kr. per ton papper beräknad på den genomsnittliga årliga pappersförbrukningen de tre senaste kalenderåren minskad med annonsandelen — för tidningar som på utgivningsorten har en täckning bland hushållen på högst 40 %. För tidningar som har en täckning på mellan 41 och 50 % utgår reducerat bidrag. Tidningar som har en upplaga på mindre än 10 000 exemplar får fullt produktionsbidrag upp till en hushållstäckning på 50 % och reducerat bidrag vid en täckning på mellan 51 och 60 %. Som utgivningsort räknas enligt presstödsförordningen den kommun där huvudredaktionen är belägen. Om det råder tvekan om vilken kommun som enligt huvudregeln skall betraktas som utgivningsort kan presstödsnämnden dock fastställa denna med stöd av tidningens innehåll och spridning och då eventuellt beräkna täckningstalet för annan ort än den där huvudredaktionen är belägen.

I motionen 1977/78: 1423 av Ivan Svanström (c) hemställs "att riksdagen beträffande det fortsatta presstödet beslutar uttala 1. att en nedtrappningsregel för flerdagarstidningar med upplaga under 10 000 införes varvid bidraget helt upphör vid en upplaga på 12 000 exemplar, 2. att då utgivningsorten (kommunen) har mindre än 20 000 invånare antalet hushåll inom A-regionen skall ligga till grund för produktionsbidrag".

Enligt motionären leder nuvarande bestämmelser till att en tidning med under 10 000 ex. i upplaga erhåller reducerat produktionsbidrag om hushållstäckningen är mellan 51 och 60 %. Om tidningen uppnår en upplaga på över 10 000 exemplar upphör bidraget helt. I motionen föreslås att i dessa fall införs en avtrappningsregel innebärande att tidningar med mellan 10 000 och 12 000 exemplar i upplaga erhåller ett successivt mindre produktionsbidrag.

Enligt motionären uppstår vidare en orättvisa mellan tidningar som utkommer i olika stora kommuner. En flerdagarstidning som kommer ut i en mindre kommun får enligt motionären ett högre täckningstal än om utgivningsorten ligger i en stor kommun. I de fall utgivningskommunen har mindre än 20 000 invånare bör med hänsyn härtill antalet hushåll inom A-regionen anses vara underlag för presstödet.

I budgetpropositionen föreslås att grunderna för fördelningen av produktionsbidrag ändras i två avseenden. Presstödsnämnden har på regeringens uppdrag utrett tidningarna Sverige-Nytts och Haparandabladets förhållanden. Sverige-Nytt distribueras i huvudsak till abonnerande svenskar utomlands. Haparandabladet har en betydande spridning bland den finskspråkiga befolkningen i Tornedalen. Båda tidningarna behöver enligt propositionen presstöd för att kunna fortsätta sina speciella och väsentliga informationsuppgifter. I propositionen föreslås därför att det skall vara möjligt för presstödsnämnden att bevilja produktionsbidrag dels till fådagarstidning på svenska som huvudsakligen distribueras till svenskar bosatta utomlands, dels till fådagarstidning på svenska som i betydande omfattning även har redaktionellt innehåll på annat språk än svenska.

Produktionssamverkan

Enligt gällande regler kan samverkansbidrag beviljas inom produktion, annonsförsäljning eller till större branschprojekt. Som villkor gäller att bidrag endast utgår om minst en — eller för samverkan inom större branschprojekt minst en tredjedel — av de samverkande tidningarna uppbär produktions- eller utvecklingsbidrag. Bidrag för produktionssamverkan utgår endast till total samverkan mellan två eller flera tidningsföretag inom tryckning och/eller sättning. Om samverkan sker endast beträffande tryckning eller sättning kan reducerat bidrag utgå. Bidrag för produktionssamverkan utgör lägst 250 000 kr. och högst 500 000 kr. per tidning och år under högst fem år.

I motionen 1977/78: 1419 av Stig Josefson (c) och Alfred Håkansson (c) hemställs "att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring i reglerna för presstöd så att bidrag även kan utgå till produktionssamverkan som omfattar delar av sättning eller delar av tryckning". Motionärerna anför att tidningsföretagen av olika skäl kan finna det lämpligt att under en prövotid ha samverkan endast inom vissa delar av produktionen. Kravet på total produktionssamverkan kan i ett inledningsskede vara omöjligt att uppfylla av exempelvis tekniska och organisatoriska skäl. En förändring av reglerna i detta avseende skulle underlätta utvecklingen mot en ökad produktionssamverkan mellan skilda tidningsföretag.

Stöd till organisationstidskrifter

Under riksmötet 1976/77 (prop. 1976/77: 99, KU 1976/77: 42, rskr 1976/77: 260) beslöt riksdagen att stöd skall utgå till vissa organisationstidskrifter. Avgränsningen av kretsen stödberättigade tidskrifter ansluter i allt väsentligt till den gränsdragning som gjorts i fråga om befrielse från mervärdeskatt.

Statligt stöd kan utgå till organisationstidskrift som i huvudsak ges ut i Sverige. Med organisationstidskrift förstås dels tidskrift som utges av organisation för dess medlemmar (medlemstidskrift), dels tidskrift som är organ för organisation med huvudsakligt syfte att verka för religiöst, nykterhetsfrämjande, politiskt, miljövårdande, idrottsligt eller försvarsfrämjande ändamål eller att företräda handikappade eller arbetshindrade eller för organisation som har idémässig anknytning till politisk organisation. Stödet utgår med ett fast bidrag per år på 2 500 kr. per tidskrift. Därutöver utgår för de första 300 000 årsexemplaren 30 öre, 27 öre för exemplaren mellan 300 000 och 1 000 000, 21 öre för exemplaren mellan 1 000 000 och 3 000 000, 16 öre för exemplaren mellan 3 000 000 och 10 000 000 samt 12 öre för exemplaren över 10 000 000. Därutöver höjs bidraget med 10 % vid en periodicitet på mellan 10 och 15 utgivningar per år och med 20 % vid 16 utgivningar eller fler. Stödet gäller i princip endast exemplar som har distribuerats som utgivarkorsband.

Det nya stödet till organisationstidskrifter betalas ut första gången under år 1978. De stödberättigade tidskrifterna skall komma in till presstödsnämnden med slutlig ansökan om bidrag senast den 28 februari 1978. I budgetpropositionen beräknas behovet av anslagsmedel till 40 000 000 kr. för budgetåret 1978/79.

I motionen 1977/78: 863 av Hilding Johansson m. fl. (s) hemställs "att riksdagen 1. godkänner de i motionen föreslagna ändringarna i *stödet till organisationstidskrifter,* — — — 3. till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1978/79 anvisar ett i förhållande till rege-

ringens förslag med 4 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 44 000 000 kr.".

I motionen anförs att stödet till organisationstidskrifterna inte berördes av förstärkningen av presstödet i december. Inte heller i budgetpropositionen föreslås några förbättringar av detta stöd. Enligt motionärerna har organisationstidskrifterna sedan riksdagsbeslutet under våren 1977 fått vidkännas betydande kostnadsstegringar. Under 1978 kommer dessutom avgifterna i postverkets tidningsrörelse att höjas med i genomsnitt 24 %. Stödet till tidskrifterna kommer därmed att urholkas i betydande utsträckning. För att undvika att stödet redan från början blir mindre än avsett och otillräckligt för att garantera en fortsatt utgivning av ett stort antal tidskrifter är det enligt motionen nödvändigt att redan fr. o. m. 1978 kompensera tidningarna för en del av de oväntat stora kostnadsökningar som inträffat sedan stödbeloppen fastställdes. Motionärerna föreslår med hänsyn härtill att bidragsbeloppen genomgående räknas upp med 10 %. Uppräkningen avser såväl det fasta grundbeloppet som bidragen per exemplar.

Stöd till tidningar på andra språk än svenska

Fr. o. m. kalenderåret 1977 utgår ett särskilt presstöd till tidningar och tidskrifter på andra språk än svenska (prop. 1976/77: 99, KU 1976/77: 42, rskr 1976/77: 260). Stöd lämnas i form av produktionsbidrag och etableringsstöd. Produktionsbidrag till allmänna nyhetstidningar utgår med 300 000 kr. om tidningen utkommer med minst 24 nummer per år. Utkommer tidningen med fler nummer ökas bidraget med 7 000 kr. per nummer fr. o. m. nummer 25 t. o. m. nummer 52 och med 2 000 kr. per nummer fr. o. m. nummer 53.

Produktionsbidrag till medlemstidskrifter utgår med ett fast belopp om 2 500 kr. per medlemstidskrift. Härutöver utgår 90 öre för varje bidragsberättigat exemplar som har distribuerats som utgivarkorsband. Produktionsbidraget höjs med 10 % för tidskrift som utkommer med mellan 10 och 15 nummer per år, med 20 % för tidskrift som utkommer med mellan 16 och 23 nummer per år. Produktionsbidrag för en tidskrift utgår för högst 23 nummer per kalenderår och med högst 225 000 kr.

Tidningar och tidskrifter som ej uppfyller villkoren för produktionsbidrag till allmän nyhetstidning eller riksorganisations medlemstidskrifter kan beviljas ett behovsprövat produktionsbidrag. Stödet administreras av statens invandrarverk. I budgetpropositionen är anslaget beräknat till 3 500 000 kr.

I motionen 1977/78: 863 av Hilding Johansson m. fl. (s) föreslås med samma motivering som rörande stödet till organisationstidskrifterna att bidragen till invandrar- och minoritetstidningarna genomgående räknas

upp med 10 %. Därvid bör även maximibeloppet för produktionsbidrag för medlemstidskrift höjas till 250 000 kr.

Ny pressutredning

I propositionen 1977/78: 58 om ökat stöd till dagspressen m. m. som behandlades av riksdagen i december 1977 anförde föredragande statsrådet att en särskild utredning borde tillsättas för att utvärdera effekterna av det hittillsvarande presstödet. Konstitutionsutskottet (KU 1977/78: 16) anslöt sig till denna uppfattning och uttalade beträffande utredningens arbete bl. a.

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i propositionen och motionerna om behovet av en ny översyn angående presstödet. Utskottet anser i likhet med vad som uttalas i motionen 118 att utredningsarbetet bör ske under medverkan av företrädare för de politiska partierna. Beträffande inriktningen av utredningens arbete vill utskottet erinra om sina uttalanden under förra riksmötet i samband med behandlingen av presstödsfrågor. Utskottet framhöll därvid bl. a. (KU 1976/77: 42 s. 25) att presstödet även fortsättningsvis måste vara konstruerat så att huvuddelen av medlen går till de lågtäckningstidningar som bl. a. på grund av underläge på annonsmarknaden inte kan täcka sina utgifter genom inkomster från tidningsrörelsen och som därför är beroende av produktionsbidragen för sin fortsatta existens. Den fortsatta utbyggnaden av presstödet bör sålunda främst inriktas på ett selektivt stöd. Detta utesluter inte att vissa generella åtgärder som hittills är befogade. Uppmärksammas bör de svårigheter som vissa flerdagarstidningar med särskilt låg hushållstäckning har. Utskottet ansluter sig vidare till vad som uttalas i propositionen om behovet av att utforma bidragsreglerna så att de stimulerar till ökad produktionssamverkan och andra kostnadsbesparingar genom samverkan. I detta sammanhang bör också annonsbladens inverkan på dagstidningarnas ekonomiska situation uppmärksammas. Till utredningens uppgifter bör enligt utskottet även höra att se över stödsystemets effekter för de tidningar som inte erhåller bidrag, främst de större storstadstidningarna vilka under senare tid upplevt ökade svårigheter.

Sammanfattningsvis anser utskottet sålunda att en utredning om presstödets framtida utformning bör komma till stånd och att en parlamentarisk utredning tillkallas för ändamålet. Det är angeläget att utredningsarbetet bedrivs skyndsamt. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

Den nya pressutredningen tillkallades i januari 1978. I utredningens direktiv anförs att en allmän utgångspunkt för kommitténs arbete bör vara strävan att stärka massmediernas frihet samt främja en mångfald på tidningsmarknaden som ger läsarna valfrihet och skapar möjligheter för en allsidig debatt och opinionsbildning. I övrigt hänvisas till vad riksdagen uttalat angående arbetets inriktning. Kommittén bör enligt

direktiven utgå från att de eventuella förändringar i presstödet som kan bli resultatet av översynsarbetet skall rymmas inom ramen för begränsade utgiftsökningar i förhållande till vad som f. n. anvisas för stöd till dagspressen över statsbudgeten. Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt och förslag bör så långt möjligt föreligga senast den 1 augusti 1978.

Utskottet

Stöd till dagspressen

Det statliga stödet till dagspressen har byggts ut successivt under 1970-talet. De senaste förstärkningarna av produktionsbidrag och samdistributionsrabatt beslöts av riksdagen under december 1977 (prop. 1977/78: 58, KU 1977/78: 16). I samband därmed höjdes också anslaget till produktionssamverkan. De förslag till anslag rörande presstödjande åtgärder som föreslås i budgetpropositionen är beräknade med utgångspunkt i riksdagsbeslutet i december. Till stöd till dagspressen föreslås för budgetåret 1978/79 ett förslagsanslag på 276 800 000 kr. Till presstödsnämnden, som administrerar såväl stödet till dagspressen som till organisationstidskrifterna, föreslås ett förslagsanslag av 1 591 000 kr. Till Pressens lånefond, ur vilken lån beviljas till tidningarna för i första hand åtgärder som syftar till kostnadsbesparingar genom samverkan mellan olika tidningsföretag, föreslås endast ett formellt belopp av 1 000 kr. Anledningen till detta är att det under innevarande budgetår finns en odisponerad reservation på anslaget om 24,5 milj. kr.

Det statliga stödet till dagspressen utgår i form av produktionsbidrag, etableringsstöd, utvecklingsbidrag, samverkansbidrag, samdistributionsrabatt samt lån ur Pressens lånefond. I samband med de senast beslutade höjningarna av stödbeloppen anförde departementschefen att en översyn av presstödets effekter var önskvärd. Även riksdagen anslöt sig till denna uppfattning (KU 1977/78: 16) och ansåg att en sådan översyn borde komma till stånd och ske med största skyndsamhet. En sådan utredning har nu tillsatts och skall enligt direktiven arbeta så att förslag till de ändringar i reglerna som är nödvändiga så långt möjligt kan föreligga senast den 1 augusti 1978. Utredningen, i vilken de politiska partierna är representerade, skall i enlighet med riksdagens uttalanden från i höstas uppmärksamma de svårigheter som vissa flerdagarstidningar med särskilt låg hushållstäckning har.

Vidare bör utredningen särskilt belysa vilka möjligheter det finns att utforma bidragsreglerna så att de stimulerar till ökad produktionssamverkan och andra kostnadsbesparingar genom samverkan. Enligt direktiven skall utredningen också se över stödsystemets effekter för de tidningar som inte får bidrag, främst de större storstadstidningarna, vilka

under senare tid haft ökade svårigheter. Departementschefen framhåller i direktiven särskilt att kommittén bör belysa möjligheterna att inom ramen för begränsade utgiftsökningar utforma bidragsreglerna så att de stimulerar till ökad produktionssamverkan och andra kostnadsbesparingar genom samverkan samt även i övrigt befrämjar god hushållning.

Under den allmänna motionstiden har väckts flera motioner som tar upp frågor med direkt anknytning till den nya utredningens uppdrag. I motionerna 918 av Per-Axel Nilsson (s) och Torsten Gustavsson (c) och 1420 av Arne Magnusson m. fl. (c) tas upp frågan om distributionsstödet främst till tidningar som distribueras av postverket och inom glesbygdsområden. I motionen 1423 av Ivan Svanström (c) behandlas frågan om produktionsbidrag till tidningar med upplaga mellan 10 000 och 12 000 exemplar och en hushållstäckning mellan 51 och 60 % av hushållen. Vidare föreslås att hushållstäckningen i vissa fall skall beräknas med utgångspunkt i spridningen i den A-region inom vilken tidningen ges ut i stället för som f. n. i den kommun där utgivningsorten är belägen. Slutligen aktualiseras i motionen 1419 av Stig Josefson (c) och Alfred Håkansson (c) reglerna för stöd till produktionssamverkan. Enligt gällande regler kan bidrag endast utgå till tidningar som genomför en total samverkan i vad avser sättning och/eller tryckning. Enligt motionärerna skulle möjligheterna att främja en samverkan inom dessa områden förbättras om tidningarna kunde erhålla stöd även till en begränsad samverkan inom dessa delar av produktionen.

Som framgått är frågor rörande stöd till samverkan inom distribution och produktion en viktig del av den nya utredningens uppdrag. Det kan därför enligt utskottets mening förutsättas att de frågor som behandlas i motionerna blir föremål för överväganden inom utredningens arbete även utan något särskilt initiativ från riksdagens sida. Motionerna 918, 1419, 1420 och 1423 bör med hänsyn härtill anses besvarade med vad utskottet anfört i denna del.

I två avseenden föreslås i propositionen redan nu en förändring av reglerna för produktionsbidragen. Presstödsnämnden har på regeringens uppdrag utrett tidningarna Sverige-Nytts och Haparandabladets förhållanden. Sverige-Nytt distribueras i huvudsak till abonnerande svenskar utomlands. Haparandabladet har en betydande spridning bland den finskspråkiga befolkningen i Tornedalen. Båda tidningarna behöver presstöd för att kunna fortsätta sina speciella och väsentliga informationsuppgifter. Enligt departementschefen bör det därför vara möjligt för presstödsnämnden att bevilja produktionsbidrag dels till fådagarstidning på svenska som huvudsakligen distribueras till svenskar bosatta utomlands, dels till fådagarstidning på svenska som i betydande omfattning även har redaktionellt innehåll på annat språk än svenska.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag till ändring av reglerna för produktionsbidragen i denna del samt i övrigt de föreslagna ansla-

gen till stöd till dagspressen, presstödsnämnden samt till Pressens lånefond.

Stöd till organisationstidskrifter samt till tidningar på andra språk än svenska

Under riksmötet 1976/77 (prop. 1976/77: 99, KU 1976/77: 42) beslöts att stöd skall utgå till vissa organisationstidskrifter. Avgränsningen av kretsen stödberättigade tidskrifter ansluter i allt väsentligt till den gränsdragning som gjorts i fråga om befrielse från mervärdeskatt.

Organisationstidskrifterna har en betydelsefull roll för folkstyret. De utgör språkrör i den allmänna debatten för de organisationer som de företräder, men de är också av stor betydelse för den interna debatten och informationsutbytet inom olika folkrörelser och intresseorganisationer. En nedläggning av ett stort antal tidskrifter av detta slag skulle få allvarliga konsekvenser för det fria åsiktsutbytet och därmed vara till skada från demokratiska synpunkter. Mot denna bakgrund måste kostnadsutvecklingen för tidskriftsutgivningen betraktas som allvarlig. Enligt tidskriftsutredningen som presenterade sitt förslag under hösten 1976 var ett statligt stöd till organisationstidskrifterna nödvändigt för att trygga en fortsatt utgivning av dessa. De möjligheter till kostnadsbesparingar som funnits genom formatnedskärningar, minskad periodicitet och andra åtgärder var enligt utredningen uttömda. Vid 1975/76 års riksmöte beslöt riksdagen dessutom att den subvention till tidningsutgivning som postverkets underskott i tidningsrörelsen inneburit skall avvecklas. Det kunde alltså när riksdagen under våren 1977 hade att ta ställning till frågan om stöd till organisationstidskrifterna förutsättas fortsatta betydande ökningar av distributionskostnaderna.

Med hänsyn härtill utformades stödet till organisationstidskrifterna i allt väsentligt som ett distributionsstöd. Detta kommer att utbetalas första gången under år 1978. Anslagsbehovet beräknades till 40 milj. kr. per år fr. o. m. 1978. Presstödsnämnden har att under våren 1978 bedöma de ansökningar om bidrag som då inkommit från organisationerna. I budgetpropositionen föreslås att anslaget för budgetåret 1978/79 i enlighet med det tidigare riksdagsbeslutet skall beräknas till 40 milj. kr.

I motionen 863 av Hilding Johansson m. fl. (s) hemställs att bidragsbeloppen i vad gäller stödet till organisationstidskrifterna skall räknas upp med 10 %. Detta innebär att anslaget totalt bör beräknas till 44 milj. kr. Motionärerna motiverar sitt förslag med de kostnadsökningar som inträffat sedan riksdagsbeslutet angående stödets utformning under våren 1977.

Utskottet kan inte biträda motionärernas förslag i denna del. När beslutet om stödets införande och utformning fattades skedde detta mot bakgrund av väntade ytterligare kostnadsökningar, bl. a. för postdistri-

butionen. De nya reglerna har ännu inte tillämpats, och det är därför inte nu möjligt att göra någon annan bedömning av stödbehovet än den som gjordes vid föregående riksmöte. Enligt utskottets mening bör utfallet av presstödsnämndens fördelning av medlen avvaktas innan ytterligare insatser övervägs på detta område. Utskottet avstyrker sålunda ifrågavarande motionsyrkanden och tillstyrker propositionens förslag i denna del.

Motsvarande bedömning bör enligt utskottet göras beträffande stödet till tidningar på andra språk än svenska. Även detta stöd infördes under våren 1977 och innebar betydande förbättringar av olika invandrar- och minoritetsgruppers möjligheter att ge ut tidningar och tidskrifter. I budgetpropositionen föreslås att anslaget till dessa stödåtgärder skall beräknas till 3,5 milj. kr., vilket motsvarar den bedömning som gjordes när stödet infördes. I motionen 863 föreslås att även dessa bidragsbelopp skall räknas upp med 10 %. Motiveringen är densamma som gäller för organisationstidskrifterna. Att ändra bidragsreglerna redan innan de hunnit tillämpas i full omfattning är enligt utskottets mening inte heller på detta område motiverat. Utskottet avstyrker sålunda även detta motionsyrkande och tillstyrker propositionens förslag.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen

1. till *Presstödsnämnden* för budgetåret 1978/79 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 591 000 kr.,
2. till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1978/79 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 276 800 000 kr.,
3. till *Stöd till organisationstidskrifter* med bifall till propositionen och med avslag på motionen 1977/78: 863 yrkandena 1 och 3 för budgetåret 1978/79 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.,
4. till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* med bifall till propositionen och med avslag på motionen 1977/78: 863 yrkandena 2 och 4 för budgetåret 1978/79 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.,
5. till *Pressens lånefond* för budgetåret 1978/79 under fonden för låneunderstöd anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.,
6. a) beträffande *grunderna för statligt stöd till dagstidningar* bifaller de i propositionen föreslagna ändringarna,
   b) förklarar motionerna 1977/78: 918, 1977/78: 1419, 1977/78: 1420 och 1977/78: 1423 besvarade med vad utskottet anfört.

Stockholm den 16 februari 1978

På konstitutionsutskottets vägnar
KARL BOO

Närvarande: Karl Boo (c), Hilding Johansson (s), Holger Mossberg (s), Bertil Fiskesjö (c), Olle Svensson (s), Sven-Erik Nordin* (c), Ove Karlsson (s), Hans Gustafsson* (s), Bengt Kindbom (c), Yngve Nyquist (s), Britta Hammarbacken (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Hans Nyhage (m), Daniel Tarschys (fp) och Per Unckel* (m).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av Hilding Johansson, Olle Svensson, Holger Mossberg, Ove Karlsson, Hans Gustafsson, Yngve Nyquist, Wivi-Anne Cederqvist (alla s) vilka

dels ansett att utskottets yttrande s. 10—11 beträffande stöd till organisationstidskrifter och till tidningar på andra språk än svenska bort ha följande lydelse:

Under riksmötet 1976/77 (prop. 1976/77: 99, KU 1976/77: 42) beslöts att stöd skall utgå till vissa organisationstidskrifter. Avgränsningen av kretsen stödberättigade tidskrifter ansluter i allt väsentligt till den gränsdragning som gjorts i fråga om befrielse från mervärdeskatt.

Organisationstidskrifterna har en betydelsefull roll för folkstyret. De utgör språkrör i den allmänna debattten för de organisationer som de företräder, men de är också av stor betydelse för den interna debatten och informationsutbytet inom olika organisationer. En nedläggning av ett stort antal tidskrifter av detta slag skulle få allvarliga konsekvenser för det fria åsiktsutbytet och därmed för folkstyrelsen som sådan. Mot denna bakgrund måste kostnadsutvecklingen för tidskriftsutgivningen betraktas som allvarlig. Enligt tidskriftsutredningen som presenterade sitt förslag under hösten 1976 var ett statligt stöd till organisationstidskrifterna nödvändigt för att trygga en fortsatt utgivning av dessa. De möjligheter till kostnadsbesparingar som funnits genom formatnedskärningar, minskad periodicitet och andra åtgärder var enligt utredningen uttömda. Vid 1975/76 års riksmöte beslöt riksdagen dessutom att den subvention till tidningsutgivning som postverkets underskott i tidningsrörelsen inneburit skulle avvecklas, något som kommer att medföra en ytterligare belastning på dessa tidningars ekonomi.

Det var mot denna allvarliga bakgrund som tidskriftsstödet infördes. Bidragen beräknades så att det totala anslagsbehovet skulle uppgå till 40 milj. kr. under 1978. Efter riksdagsbeslutet har emellertid kostnaderna för organisationstidskrifterna fortsatt att stiga i en takt som inte kunde förutses under våren 1977. Till detta kommer att posttaxorna

under 1978 kommer att höjas betydligt mer än vad som kunde antas när stödet infördes. De nu beslutade höjningarna är i genomsnitt 24 %. Redan när presstödet i övrigt förstärktes under december 1977 framhölls från socialdemokratiskt håll att en uppräkning av organisationstidskriftsstödet med hänsyn till kostnadsutvecklingen var nödvändig redan under det kommande året.

I motionen 863 av Hilding Johansson m. fl. (s) begärs nu att stödbeloppen skall uppräknas med 10 %. I annat fall kommer stödet till tidskrifterna att urholkas i betydande utsträckning redan innan de nya reglerna börjar tillämpas. Utskottet delar motionärernas bedömning i denna del. För att undvika att stödet redan från början blir mindre än avsett och otillräckligt för att garantera en fortsatt utgivning av ett stort antal tidskrifter är det nödvändigt att redan fr. o. m. 1978 kompensera tidningarna för en del av de oväntat stora kostnadsökningar som inträffat sedan stödbeloppen fastställdes. Utskottet tillstyrker med hänsyn härtill förslaget i motionen 863 att bidragen till organisationstidskrifterna genomgående räknas upp med 10 % och att anslaget beräknas till 44 milj. kr. för budgetåret 1978/79.

I motionen 863 framhålls vidare att en motsvarande uppräkning bör göras av bidragen till invandrar- och minoritetstidningarna. Även i denna del tillstyrker utskottet motionens förslag. Det är uppenbart att även dessa tidningar och tidskrifter drabbas av de stora kostnadsökningarna, inte minst beträffande posttaxorna. Utskottet föreslår sålunda att bidragsbeloppen till tidningar på andra språk än svenska uppräknas med 10 % och att anslaget beräknas till 3 850 000 kr. för budgetåret 1978/79.

dels ansett att utskottets hemställan punkterna 3 och 4 bort ha följande lydelse:

att riksdagen

3. beträffande *stöd till organisationstidskrifter* med bifall till motionen 1977/78: 863 yrkandena 1 och 3 och med anledning av propositionen godkänner de i motionen föreslagna ändringarna i stödet till organisationstidskrifter och till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1978/79 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 44 000 000 kr.,
4. beträffande *stöd till tidningar på andra språk än svenska* med bifall till motionen 1977/78: 863 yrkandena 2 och 4 och med anledning av propositionen godkänner de i motionen föreslagna ändringarna i stödet till tidningar på andra språk än svenska och till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* för budgetåret 1978/79 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 3 850 000 kr.

NORSTEDTS TRYCKERI STOCKHOLM 1978 780044